

in Efrata toch meestal nog te klein op. In Daniel 7: 10 lezen we van tienduizendmaal tienduizenden die voor Gods aangezicht stonden, en eerst in de Openbaringen van Johannes vinden we gelijke cijfers terug.

Dr. A. K.

"Wat ook zij een Heere in de hemelen hebt".

[HEMELVAART].

Gij heeren, doet uwen dienst-knechten rechten gelijkt, wetende, dat ook gij eenen Heere hebt in de hemelen.

Col. 4: 1.

De hemelvaart van Jezus is de Troonsbestijging van onzen Koning.

Tot dusver was zijn verkeer op aarde een verkeer in staat van vernedering geweest. Hij kwam om aller dienaren te zijn, en zich voor anderen te geven. Zoo gaf hij zich tot in den dood, en na den dood tot in het graf. En wel volgde toen de verrijzenis en stond hij op in majesteit, maar het korte aanijs van Jezus na zijn Opstanding droeg van meet af, en al deze veertig dagen, een onzeker karakter. Verheven boven den staat van vernedering, was hij toch nog niet tot zijn volle glorie ingegaan. En daarom verscheen hij wel aan zijn jongeren, en verscheen nogmaals en ten derden male, maar 't was niet meer als vóór Golgotha een gestadig met hen verkeer, en een als heer en meester met hen omgaan. Het was alsof Jezus reeds tot hooger sferen behoorde, en slechts nu en dan uit die hooger sferen zich tot de zijnen afliet. Kortom, het was die veertig dagen lang een overgangstoestand. Niet meer het volhardende in den staat der vernedering, en nog niet het in zijn gegaan in de hemelsche heerlijkheid.

Die overgangstoestand houdt veertig dagen aan, maar neemt dan ook een einde, een einde door de hemelvaart. Want wel is Jezus ook na zijn hemelvaart nog aan Paulus op den weg naar Damascus en aan Johannes op het eiland Patmos verschenen, maar dit was beide malen een nederdalen uit den hemel. Heel anders dan zelfs zijn laatste verschijning in Galilea en op den Olijfberg.

Of in die veertig dagen ook een overgang in Jezus lichamelijke toestand plaats had, we weten het niet. Er was aan het lichaam, waarmee Jezus ten derden male verscheen, veel anders, dan toen het in het graf werd nedergelegd. Het is daarom zeer wel mogelijk, dat dit veranderingenproces ook die veertig dagen is doorgegaan, en dat het lichaam van Jezus, toen hij van den Olijfberg opvoer, metterdaad een verandering van nog meer betekenis had ondergaan; een verandering die ook daarna nog kan zijn doorgezet, tot Jezus' lichaam ten slotte in de volle heerlijkheid werd overgeleid.

Maar ook afgezien hiervan trad met de hemelvaart van Jezus de algemeene verandering van positie in. Die hemelvaart was een breken met het aardse hiërarchien, en een overgaan in de positie van volmaakte heerlijkheid, gelijk die al het hemelsche kenmerkt.

Hij was in belofte en profetie reeds als Konings-kind te Bethlehem geboren, maar als drie-entertig jaar van zijn verkeer op aarde was die Koninklijke Majesteit afgelegd en de gestalte van een dienstknecht aangenomen. Doch nu nam dit alles een einde. Nu werd hij die in de gestalte van een dienstknecht was, opgeroepen om in 't paleis der hemelen in te gaan; in dit paleis als Koning aan de rechterhand des Vaders plaats te nemen; en van nu voortaan als Heere en Koning over heel de schepping Gods, met alle hem op aarde en in den hemel gegeven macht, te heerschen.

Dit nu bindt de apostel, doelende op Jezus' hemelvaart, ons op 't hart. Voorreken, ook in den hemel der hemelen blijft Jezus onse Borg en onse Verzoener, 't onderpand onzer zaligheid en onse Voorpraak, maar 't nieuwe dat er nu bijkomt, en het eigenlijke dat door de hemelvaart tot stand wordt gebracht, is, dat Jezus nu niet meer in de eerste plaats onse hoogste Leeraar, en niet meer in de eerste plaats onse Hoogepriester is, maar, hoewel dit alles blijvende en steeds ook dit tweedijg ambt vervullende, toch alsnu in de eerste plaats geworden is onse Heere en onse Koning, wiens heerschappij over ons uitgaat, wiens woord ons ten wet moet wezen, en wien te dienen onse glorie moet zijn.

En dit nu is 't, wat de apostel ons niet slechts leestelijk voorhoudt, maar ook praktisch op geheel eigenaardige wijze gevoelen doet. Gij hebt ook zelf onder u een man of vrouw die u dient. Deze zijn uw dienstknechten en dienstmaagden. Deze zijn u gehoorzaamheid schuldig. Maar ook zij zijn aan u onderhoorigen toewijding schuldig en trouwe zorg. En om hierin nu recht te staan, hebt ge niet anders te doen, dan dat ge uw eigen positie met die van uw ten hemel gegeven Koning vergelijkt.

Gij staat onder uw Koning, die ten hemel opvoer, gelijk uw dienstknecht onder u staat. Dag bij dag ondervindt ge, hoe uw Heer en Koning voor u zorgt, met u omgaat, u zijn heiligen dienst licht en tot een lust maakt. En zoo nu als ge zelf ondervindt, dat uw Koning in den hemel voor u zorgt, zoo ook hebt gij voor uw dienstknechten en dienstmaagden op aarde te zorgen.

Niet om hun ongehoorzaamheid door de vingers te zien. Dit doet Jezus niet u ook niet. Over elke ontrouw en ongehoorzaamheid bestraft hij u in uw consciëntie. Dit doet uw Jezus, omdat de Vader het hem oplegt, en omdat hij weet dat 't goed en noodig voor u is. En zoo ook soudt gij uw dienstknechten en dienstmaagden bederven en de orde verstoren, zoo ge ze niet bij stipte gehoorzaamheid houdt. Doch juist omdat dit van Godwege uw plicht is, moet ge het zó uitvoeren, dat ieder voelt hoe 't alleen om Godwillig doet. En juist dit zal u bekomen om 't evenzó te doen, als Jezus met u omgaat, en ook u tot volharding in de gehoorzaamheid dwingt.

Doch hoofdzak en uitgangspunt hierbij blijft dan toch, dat ge erkent, belijdt en diep beseft, hoe door Jezus' hemelvaart voor hem het Koningschap, maar voor u het leven in dienst, in gehoorzaamheid en in toewijding werd ingezet.

Dit is voor u de praktische keerzij van de hemelvaart.

Wel mag de hemelvaart u verheffing van gedachten geven, om in te leven in de heerlijkheid waartoe Jezus is ingegaan; wel moogt ge, in

tegenstelling met Gethsemane en Golgotha, u over dien ingang in hemelsche glorie van uw Heiland verblijden; en wel moogt ge in 't stil gebed heilige gemeenschap met uw Jezus zoeken en genieten; maar hoe ver ge dit alles ook trekt, het eerste bij een Koning die den troon bestijgt, is en blijft toch de eed van trouw dien ge als onderdaan te zweren, en de dienst in trouwe gehoorzaamheid dien ge hem toe te wijden hebt.

De hemelvaart zegt u, dat Jezus thans zijn Koningschap aanvaard heeft; dat hij als Koning zit, niet enkel om glorie te genieten, maar om te regeren, en in dat regiment ook u als trouwen dienstknecht te vinden; en juist omdat men hier zoo weinig heeft ingeleefd, is onder onzer Christelijke feestten de hemelvaart steeds in de schaduw blijven staan.

Te belijden dat Jezus ten hemel voer, de kroon hem op het hoofd werd gedrukt, en zijn Koninklijk regiment inging, betekent voor onzen voor ieder die met u den Heere belijdt, dat ge 't zeggenschap over uzel kwijt zijt, dat ge u zelfstandigheid hebt ingeboet, dat ge niet meer over uzel hebt te heerschen, maar u hebt te laten beheerschen door uw Koning. Jezus' hemelvaart sluit voor u het meest volstrekte onderdaanschap in zich. Gij zijt onderdaan geworden. Als onderdaan zijt ge in zijn dienst getreden. Met al uw krachten, gaven en talenten hebt ge aan den dienst van Jezus als uw Koning u toe te wijden. En bovenal, ge hebt in alles hem te gehoorzamen. Wat hij als uw ten hemel gevaren Koning van u eischt, is niet, dat ge, naar eigen inzicht en naar uw eigen gevoel, u hem ten dienste stelt, zoodat uw dienst een soort offerande zou zijn, die hij van u zou moeten aannemen in aard en wijs als u dat goeddunkt.

Verre van daar, moet gij veel eer uw ik breken.

Niet aan u, aan Jezus staat de keus en beslissing, hoe en op wat wijze ge met al 't uwe hem ten instrument sult zijn. Van hem het gebod, aan u de onderwerping. Van hem de wet, aan u de gehoorzaamheid. Voor hem het Koningschap, en voor u de dienst als onderdaan van uw Heere.

Alleen zó verstaan, gaat van Jezus' hemelvaart de krachtiglijk aangrijpende prediking uit, die u tot betoon van kracht in staat stelt. Jezus ten hemel gevaren, en gij, in gehoorzaamheid aan uwen hemelschen Koning, naar den hemel op weg.

Dr. A. K.

Amsterdam, 10 Mei 1913.

De schrijver van het Kerknieuws in de Nieuwe Rotterdammer is ditmaal slecht over de Heraut te spreken. Terwijl hij anders zich gewoonlijk beperkt tot overname van wat in de kerkelijke bladen in zijn oogen belangrijk is, richt hij ditmaal een scherpe philippica aan ons adres naar aanleiding van wat we over Dr. A. Noordzij hebben geschreven. Na eerst ons artikel ten deele aan zijn lezers te hebben medegedeeld, laat hij er dit op volgen:

Hier begaat de hoogleraar aan de Vrije Universiteit, in zijn onbedwingbaren lust om de heeren van de Schriftcritiek iets onangenaams te zeggen, toch een al te onprofessionele onhandigheid. Zelf zegt hij, dat Dr. Noordzij in de moderne kringen aan de rijksuniversiteiten wordt gewaardeerd, dat de theologische faculteit van de Leidse universiteit hem op de voordracht als opvolger van Prof. Wildeboer heeft geplaatst. Hoe kan het hem dan het volgende oogenblik uit de pen, dat „wie met de Schriftcritiek niet medegaat", „daarmede in de oogen deser heeren het brevet van ware wetenschappelijkheid verbeurt".

Nu is het wel een vergissing, dat de theologische faculteit te Leiden Dr. Noordzij heeft voorgedragen, want Prof. Wildeboer's leerstoel behoort tot de literarische faculteit, maar dat verhelpt de scheve redeneering niet: Prof. Kuiper noemt in eenen aad de Leidse theologische faculteit onbevooroordeeld en bevooroordeeld.

In alle geval, toen hij zich vergiste, had hij gelijk: de theologische faculteit heeft al meermalen in haar voordrachten van haar wetenschappelijken zin blijk gegeven door er orthodoxe geleerden op te plaatsen, — misschien nog niet, of niet dikwijls, mannen van de ultra Gereformeerde beginselen van Dr. Noordzij, maar dit ligt niet aan haar. Prof. Kuiper erkent in een verder deel van zijn stukje, dat „onverschijde" het terrein van „de schriftcritiek" te veel braakgelaten is. Maar nu er dan een Gereformeerde is, die het vak wetenschappelijk heeft bestudeerd, komt hij ook bij de „heeren van de Schriftcritiek" in aanmerking, ook al staat hij vierkant tegenover hen. Want — gesteld al, wat niet waarschijnlijk is, dat de Leidse literarische faculteit niet bij de theologische om advies heeft gevraagd — zij bestaat evenmin als de theologische uit Gereformeerden, en deze mannen van de kritiek plaatsen Dr. Noordzij op de voordracht.

Zooals men ziet, schuilt het kwaad hierin, dat we gewaagd hebben kritiek te oefenen op de wijze, waarop men tot dusverre aan de Rijksuniversiteiten in de theologische faculteit een zeker ostracisme heeft toegepast op allen, die niet met de moderne Schriftcritiek medegaan. Van eenige partijdigheid bij de voordracht aan de Rijksuniversiteiten mag nu eenmaal niet geroep worden. Daar vraagt men alleen naar de wetenschappelijke bekwaamheden, niet naar de theologische richting.

Nu zij den overzichtschrjver terstond toegestemd, dat we ons vergisten, toen we schreven, dat de theologische faculteit te Leiden de eerste was, die een „Gereformeerde" op de voordracht plaatste. De voordracht te Leiden ging uit van de literarische faculteit, en niet Leiden, maar Utrecht's theologische faculteit was de eerste, die een „Gereformeerde" op de voordracht plaatste. De vergissing ontstond alleen hierdoor, dat we wilden doen uitkomen, dat zulk een voordracht of benoeming wel geschied was voor de niet-theologische vakken, maar niet voor die vakken, die met de Theologie in verband stonden. Voor de andere vakken zijn reeds een enkele maal Gereformeerden op de voordracht geplaatst of benoemd, zooals Prof. Dr. Bakhuis Roozeboom aan de natuurkundige faculteit te Amsterdam. Prof. Dr. J. Wolter aan de literarische faculteit te Groningen en Jhr. Mr. W. H. de Savornin Lohman aan de juridische faculteit te Amsterdam. De voordracht van Dr. A. Noordzij te Leiden nu

geschiede wel door de literarische faculteit, maar raakte toch een vak, dat min of meer een theologisch karakter draagt, en dan ook in hoofdzaak dient om de studenten in de Godgeleerdheid voor te bereiden voor hunne theologische studien. Indien de overzichtschrjver er echter op staat, willen we gaarne de correctie aanbrengen, dat de theologische faculteit te Utrecht de eerste is geweest, en tot dusver de enige, die een Gereformeerde op de voordracht plaatste. Het feit spreekt dan nog te sterker, want niemand zal wel beweren, dat Dr. A. Noordzij de eerste Gereformeerde is, die op den naam van „wetenschappelijk man" aanspraak mag maken. Namen te noemen is hier overbodig. Trouwens, de overzichtschrjver zelf erkent, dat mannen van de „ulterst Gereformeerde richting" nog nimmer op de voordracht zijn geplaatst. Natuurlijk kan de oorzaak hiervan niet liggen in de overweging, dat men aan de Rijksuniversiteiten liefst geen „ultersten" benoemt, maar alleen mannen van zekere „gematigdheid", want men heeft wel telkens de meest geavanceerde moderne theologen benoemd, die zelfs zoover gingen in hun negatieve kritiek, dat ze ook het bestaan van Christus ontkenden. De oorzaak was dus niet, dat men geen ultieme Gereformeerden wilde, maar dat men aan allen plaats wilde verleen: ultra modernen, evangelischen, ethischen enz., maar alleen niet aan de vertegenwoordigers der Gereformeerde richting. En dat men thans te Utrecht voor 't eerst een ultionderling heeft gemaakt, is dan ook waarlijk niet daarom te danken, dat men in de moderne of ethische kringen tot een andere gedachte is gekomen. Het is het Ministerie-Kuiper geweest, dat tegen de voordracht der theologische faculteit in, den eersten Gereformeerden Theoloog Prof. Dr. H. Visscher aan de Koninklijke toelating voordroeg. Daarvoor werd een bres geschoten in het bolwerk, dat tegen de Gereformeerden was opgericht. En dat thans de Theologische Faculteit te Utrecht Dr. Noordzij op de voordracht plaatste, is zonder eenigen twijfel wel mede aan den invloed van dezen Gereformeerden theoloog te danken. Wanneer de overzichtschrjver echter meent, dat deze voordracht, trots de erkende wetenschappelijke kwaliteiten van Dr. Noordzij, aller sympathie zou hebben gewekt, is hij al zeer slecht op de hoogte. Het is bekend genoeg, hoe hemel en aarde bewogen wordt, om te maken, dat van het drietal voorgedragenen de benoeming niet aan Dr. Noordzij zal worden gegund. Niet omdat men Dr. Noordzij uit wetenschappelijk oogpunt lager stelt, maar omdat men een „Gereformeerde" niet wil, vooral niet een „lid der Gereformeerde Kerk".

En wat nu de opmerking betreft, dat we met onszelf in tegenspraak zouden gekomen zijn, doordat we eenzijdig er op wezen, dat men zelfs in moderne kringen de wetenschappelijke verdiensten van Dr. Noordzij erkende, en toch verklaarde, dat het moedig van hem was, juist thans met zijn bestrijding van de Schriftcritiek voor den dag te komen, omdat wie niet met de Schriftcritiek meegaat, in moderne en ethische kringen niet voor „wetenschappelijk" doorgaat, de overzichtschrjver toont daarmede, dat hij niet genoeg op de hoogte is. De studiën van Dr. Noordzij bewogen zich dusverre op een terrein, dat niet rechtstreeks met de Schriftcritiek saamhangt en waarin zijn eigen standpunt tegenover de Schriftcritiek dus niet tot uiting kwam. Dat deze studien met zekere waardeering ontvangen werden, behoef dus geen verwondering te baren. Indien Dr. Noordzij in de gratie had willen komen van de toonaangevende kringen, had hij zijn studien op dit neutrale gebied kunnen voortzetten. Daarom was het wel degelijk een daad van moed, dat hij, juist nu zijn naam meermalen genoemd werd in verband met een hoogleeraarsbenoeming aan een Rijksuniversiteit, zoo beslist voor zijn overtuiging uitkwam. Dit geschiedde echter niet vóór, maar nadat de voordracht te Leiden opgemaakt was. Een tegenspraak is hier dus niet. En we zijn zeer benieuwd, of, wanneer hij te Utrecht niet benoemd wordt, straks bij een nieuwe ivacature te Leiden of Groningen Dr. Noordzij weer op de voordracht zal geplaatst worden. Het felt, dat een kort geleden aan de Vrije Universiteit verschenen dissertatie, die over het Oude Testament handelde en die werkelijk een buitengewone mate van scherpzinnigheid vertoed, nog pas in een Theologisch Tijdschrift reeds a priori als „onwetenschappelijk" werd gebrandmerkt, omdat de schrijver verklaarde niet met de Schriftcritiek mee te gaan, toont wel, hoe men in deze kringen nog altoos den regel toepast: nul n'aura de l'esprit que nous et nos amis.

We hopen echter, dat deze proef niet zal behoeven genomen te worden en dat Dr. Noordzij te Utrecht zal worden benoemd. Het zou van zoo hoog belang wezen, dat aan onze Rijksuniversiteiten gebroken werd met het exclusivisme en daar een man benoemd werd, die van beslist geloovig standpunt verweer tegen de Schriftcritiek bood. Voor de opleiding van de predikanten in de Hervormde Kerk zou dit van grooten invloed kunnen wezen. Het beslist Gereformeerde element, dat te Utrecht reeds thans zoo sterk zijn invloed doet gelden, zou daardoor versterkt worden. En dit zou ons een oorzaak van vreugde en dankbaarheid wezen. Het is ons toch waarlijk niet onverschillig, welke richting in de Hervormde Kerk, die nog altoos een groot deel van ons volk omvat, den toon aangeeft.

De bevestigingsgeschiedenis te Dordrecht, waarover we vroeger gesproken hebben, heeft toch dit goede gehad, dat daardoor het principiele vraagstuk, of de Hervormde Kerk officieel nog eenigen hand aan de belijdenis erkent, weer aan de orde is gesteld.

De vraag, of het voldoende was, dat de ouderlingen bij de bevestiging alleen antwoordden: ja, volgens mijne opvatting, is n. l. aan het oordeel van het classicaal bestuur onderworpen. En dat bestuur, dat zich op reglementair standpunt stelde, heeft daarop geantwoord, dat het wel de vraag, welke belijdenis voor de Hervormde Kerk geldigheid had, in het midden liet, maar dat tot de belijdenis toch in elk geval behoorde hetgeen in art. 20 van het Reglement op het Godsdienssonderwijs wordt gevorderd; welk artikel de verklaring eischt dat men, „naar het grondbeginsel der Christelijke Kerk in het algemeen en der Hervormde in het bijzonder, Gods heilig Woord in de Schriften des Ouden en Nieuwen Verbonds verrat, van ganser harte aanneemt en gelooft, en derhalve des zins en willens is om den geest en hoofdzak der leer, welke in de aangenomen formulieren van eenheid der Nederlandsch Hervormde Kerk begrepen is, getrouw te blijven, en dat men mitsdien den ganschen raad Gods, inzonderheid zijne genade in Jezus Christus, als den eenigen grond der zaligheid ernstig en van harte aan de gemeente zal onderwijzen". Nu geldt deze verklaring alleen voor degenen, die Godsdienssonderwijs zullen geven, maar het Classicaal Bestuur van Dordrecht schijnt uit deze verklaring af te leiden, dat de Hervormde Kerk hierin reglementair een uitspraak heeft gedaan over de „leer", waarmede instemming moet betuigd worden door ieder, die in haar midden als ambtsdrager wil optreden. Hij oordeelde daarom, dat wie alleen maar verklaart „naar zijn eigen opvatting" met de bevestigingsvragen in te stemmen, daarmede een irreglementaire daad had gedaan en daarom niet als bevestigd kon worden beschouwd.

Natuurlijk hebben de betrokken ouderlingen zich bij deze uitspraak niet neêrgelegd en zal thans de beslissing van het Provinciaal Kerkbestuur worden ingeroepen, terwijl er wel geen twijfel over behoeft te bestaan, dat dit proces, welke ook de uitspraak van het Provinciaal bestuur zal wezen, tot de Synode zal worden doorgezet. Het gaat hier toch niet om de vraag, of de ouderlingen, die Dr. Keller niet heeft willen bevestigen toch in hun ambt zouden kunnen optreden. Dat was gemakkelijk genoeg te bewerkten geweest, indien de betrokken personen zich opnieuw hadden laten verklaren, en dan door den modernen predikant waren bevestigd geworden. Het doel van deze klacht bij het Classicaal Bestuur reikt daarom veel verder. Men wil blijkbaar van moderne zijde een officieel uitspraak, waardoor het recht van het subjectivisme, of wil men, dat ieder in de Hervormde Kerk gelooft mag wat hij wil, zal worden erkend. Zoo is het dan ook te begrijpen, waarom deze procedure in de kerkelijke pers zoo sterk de aandacht trekt en men van confessioneele zijde de beslissing van het Classicaal Bestuur zoo van harte toelicht. Het is de worsteling tusschen modern en orthodox om het karakter der Hervormde Kerk.

Oagetwijd heeft deze strijd, waarbij de inzet de belijdenis is, ook voor ons meer waarde dan het roepen om reorganisatie der Kerk, alsof daarmede het geneesmiddel tegen alle kwalen zou gevonden zijn. Voor deze bloote reorganisatie der Kerk is ons Gereformerd volk nooit warm geworden, er ging van die leuze geen kracht en bezigling uit; ze kon geen heilige geestdrift wekken. Het was dan ook een der grootste fouten van de Confessioneele richting, dat zij den strijd aanbod niet op de Confessie, maar op de organisatie der Kerk. Niet alsof een reorganisatie der Hervormde Kerk ook door ons niet gewenscht werd geacht, maar omdat het hart der Kerk niet in haar uitwendige organisatie, maar in haar Belijdenis klopt. Daarom verblijden we ons, dat te Dordt de belijdenisquaestie weer aan de orde is gesteld.

En toch vrezen we, dat ook deze procedure weer met een slas zal aflopen. Het Classicaal bestuur heeft zich bij zijne beslissing niet op principieel standpunt gesteld, maar op reglementair. Het heeft geen uitspraak gedaan over de vraag welke Belijdenis de Hervormde Kerk heeft en of een moderne, die met deze Belijdenis niet instemt, ambtsdrager in deze Kerk kan wezen, maar alleen er op gewezen dat in een der Reglementen, dat uitsluitend handelt over de godsdienstonderwijzers, toch sprake is van de „aangenomen formulieren van eenheid der Hervormde Kerk". Het Provinciaal Kerkbestuur — en zoo het proces ter hoogster instantie doorgaat, de Synode — zal juist daardoor gelegenheid te over worden geboden, om op grond van weer andere reglementaire bepalingen de beslissing van het Classicaal Bestuur te niet te doen. Wie dan ook verwacht, dat de Hervormde Synode, naar aanleiding van deze procedure, een principieel uitspraak zal doen of de ambtsdragers aan de belijdenis gebonden zijn of niet, zal heerlijk bedrogen uitkomen. Er zal een advocatenhandigheid op gevonden worden, een in den grond niets zeggende formule, waardoor de Hervormde Synode zich uit deze impasse redt. Officieel te verklaren, dat ze geen belijdenis heeft, zal de Hervormde Kerk niet doen, want dan zou een exodus van de confessioneele volgen. Maar ook omgekeerd zal ze evenmin durven zeggen, wat haar belijdenis dan wel is, en eischen, dat elk ambtsdrager met die belijdenis moet instemmen, want dan ware een conflict met de modernen onvermijdelijk. Ze zal daarom wel handig tusschen deze Charybdis en Scylla doorzwellen, en het slot zal wezen, dat Dordt toch zijn moderne ouderlingen krijgt.

En toch verblijden we ons over deze procedure van harte. Al zal ze geen beslissing brengen, ze heeft voor een oogenblik weer aller aandacht gevestigd op het cardinale punt, waarom de strijd gaat.

Waar we nog altoos in afwachting zijn van de nadere uiteenzetting, die Dr. Kromsigt geven zal van de Vrije Kerk-idee of de Gereformeerde Volkskerk-idee, zij ons reeds thans een enkele opmerking vergund, om daarmede het probleem zuiverder te stellen.

In de fulminante rede, die Dr. Kromsigt tegenover ons hield, beweerde hij, dat de Vrije Kerk-idee was opgekomen bij de Independenten, die van huis uit niet Gereformerd waren; dat deze idee vooral in Amerika tot ontwikkeling was gekomen door den invloed der pelgrinvaarders, en dat deze idee ter onzaliger ure zich ook van ons had meester gemaakt. Het vltium originis, of wil men het „in ongerechtigheid geboren", zou dus daarin schuilen, dat we van de oud-Gereformeerde lijn op de independentistische waren overgegaan.

Nu is historisch deze uiteenzetting van de wordingsgeschiedenis der Vrije Kerk-idee niet juist. Reeds de naam toont dit aan. De naam Vrije Kerk is noch door de Independenten noch door de uit hun kring voortgekomen Kerken in Amerika aangenomen. En evenzeer is er geen het minste bewijs te leveren, dat hetzij van het Independentisme in Engeland of van deze Kerken in Amerika eenige rechtstreekse invloed is uitgegaan op de Separatie of de Dolantie. Noch de vaders der Afscheiding noch de leiders der Dolantie hebben zich ooit op de Independenten beroepen, en veel eer hebben ze telkens overholten te kennen gegeven, dat zij met het Independentisme het niet eens waren.

Historisch staat het vraagstuk dan ook heel anders dan Dr. Kromsigt het geteekend heeft. De Vrije Kerk, die in de 19 eeuw in Schotland, Frankrijk, Zwitserland en Nederland ontstond, heeft overal daaraan haar ontstaan te danken gehad, dat men zich verzette tegen een Staatsmacht, die aan de Kerk een organisatie opdroeg, welke tegen haar wezen inging en waardoor feitelijk de belijdenis der Kerk van haar gezag beroofd werd. Het proces, dat zich overal herhaalt, is dit, dat de Staat ingrijpt in de organisatie der Kerk, haar eigenmachtig een statuut oplegt, waardoor de Kerk onder het gezag van den Staat komt en haar de facto berooft van haar belijdenis, en dat het geloovig gedeelte daarom met deze Kerk breekt en tegenover de Staatskerk een Vrije Kerk opricht. Zien we een oogenblik van ons eigen land af, dan toont de wordingsgeschiedenis van elk der Vrije Kerken, hoe het steeds te doen was om de souverainiteit van Christus over zijn Kerk te handhaven tegenover staatsbemoeiing en de zuiverheid der belijdenis tegenover de modernisering der Staatskerk. In Waadland, waar onder invloed van Vinet de eerste Eglise Libre in Zwitserland ontstond, geschiedde dit, zegt Rieker in zijn Grundsätze reformierter Kirchenverfassung, omdat de landskerk geheel onder de macht van den Staat was gekomen; „es lässt sich nicht verkennen, voegt hij er aan toe, dass in der freien Kirche des Waadtlandes die kalvinischen Ideen der Selbstständigkeit der Kirche wieder erwacht sind". De Calvinistische Idee van de zelfstandigheid der Kerk heeft dus tot stichting der Vrije Kerk den stoot gegeven. En wel verre vandaar, dat deze Kerk zich in independentistische zin zou ontwikkeld hebben, zegt deze onpartijdige historicus, dat haar organisatie steeds meer „in Ueber einstimmung mit den Grundsätzen des Calvinismus" is geregeld geworden. Het doel waarmede deze Kerk optrad, was dan ook volgens Art. 1 van haar statuten: pour maintenir le concert les droits de Jésus Christ sur son église, la pureté du ministère évangélique, la liberté religieuse et la saine doctrine, d. w. z. om gemeenschappelijk te handhaven de rechten van Jezus Christus over zijn Kerk, de zuiverheid van de bediening des Evangelies, de vrijheid van den godsdienst en de gezonde leer. Evenzoo ging het te Genève, waar de Vrije Kerk in 1848 ontstond. Aanleiding daartoe was, dat de Overheid van Genève bij staatswet de Kerk reorganiseerde en de belijdenis ophief. De „vom Grossen Rate proklamirte Bekenntnisslosigkeit der evangelischen Nationalkirche" was de onmiddellijke aanleiding, zegt Rieker, dat men een vrije Kerk heeft gesticht. En evenzoo was het proces te Neuchâtel, waar de Overheid in 1873 een wet aannam op de kerkgenootschappen, die de Kerk geheel afhankelijk van den Staat maakte. Deze wet was oorzaak, dat velen de Staatskerk verlieten en een Vrije Kerk hebben geformeerd, met het doel, zooals Art. 1 van haar constitutie zegt: „pour maintenir conformément aux principes de l'ancienne Eglise Neuchâteloise la souveraineté du Seigneur Jésus-Christ sur son Eglise et la prédication du pur Evangile", d. w. z. om te handhaven in overeenstemming met de beginselen der oude Kerk van Neuchâtel, de souverainiteit van den Heere Jezus Christus over zijn Kerk en de prediking van het zuivere Evangelie. Omtrent de wording en oorsprong der Vrije Kerk in Zwitserland kan er dus geen oogenblik twijfel over bestaan, dat de aanleiding geen andere is geweest, dan dat men breken wilde met een Staatskerk, die onder de macht van den liberalen Staat was gekomen, om de Souvereine rechten van Christus over zijn Kerk te handhaven en voor de belijdenis der waarheid op te komen. Twee gedachten, die zeker niemand voor „ongereformerd" zal verklaren.

Hetzelfde geldt evenzeer van Frankrijk. Hier was het Napoleon I die evenzoo bij de staatswet een organisatie in de Protestantische Kerken invoerde, welke lijnrecht in strijd was met de Gereformeerde beginselen van Kerkegering en haar geheel afhankelijk maakte van den Staat. Zelfs een Generale Synode mocht niet meer saamkomen en feitelijk waren er evenmin Kerkeraden of ouderlingen meer. Juist deze overheersing van den Staat hebben Monod en den graaf

de Gaspari stichten, die de Kerk vóór hoorde te tot het ver deze den b gelaten. O tegenover ze zelfs, d alleen geno bijdragen van den St En eind met de 1843 zich kerk. Wel eigenaardig cipleel niet tusschen K In haar o de Overhe te handha wenschte d in zulk autonmie door den van de br Overheid ingreep en handhaafte was zelf h van de org thres mode is, en dit omdat I studien ov hier alles bij hem vi tisme geen Reeds d in de 19 meerde K toont twe sprong de is aan ve den Staat dat deze dependenti het getul van het ingericht Calvin h meerde K Natuurli wijze, wa zijn geko goedkeure thans niet zien, hoe Vrije Ker heeft, daa Kerk sch doen kon vergist, uit het In In hoe beeld voor bespreken

Dr. J. schrijven, verleen

Ho

In het vert u l noemd „G ene blaas te D. op l hiervan e klaring va die is va Bijbel? I weent niet en bij m kinderen: niet-theolo de exeges dat die c rich in g wat al te spreken v migheid, d sor! (De critiek on niet onve Gaarne waarom l stuk niet loofde, b geen in in den s dingen w niet aand voorkom tweediel lang gele dansch l woord h velen les van het begrepen op te vin te mde Paulus j loofd zij Dit niet niet stich van oort geacht. kenia va Taal, D mij, alt men se aan de teksten I In de geheel u hoogge

Kamp Voor Esser. geplaat dat het Anders Wat heeft I geweze dezelfde Gerefor aan in dezelfde hebben